

10 RIGG

- 10.1 Mast och bom
- 10.2 Infästningar i mast
- 10.3 Stående rigg
- 10.4 Löpande rigg
- 10.5 Av- och påmastning
- 10.6 Under vintern

10.1 Mast och bom

Mast, bom, stående och löpande rigg kontrolleras bäst vid avmastningen på hösten. Då kan eventuella skador åtgärdas före mastningen på våren.

Mast och bom bör ej vara skeva.

Mast och bom av metall, plast eller kolfiber

Bucklor i godset får ej förekomma.

Sprickbildningar vid beslag får ej förekomma.

Korrosion kan ge försvagningar.

Rådfråga tillverkaren om Du är tveksam.

Mast och bom i trä

Rötskador och öppna limfogar får ej finnas. Bör lackas eller målas med färg som har bra UV-skydd och är seg, inte hård och spröd.

10.2 Infästningar i mast

Kopparhaltiga och rostfria metallbeslag måste isoleras från aluminium, med lack, plastskiva eller speciell pasta. Gängor på skruv och bult bör smörjas med vattenfast fett eller speciell pasta.

Beslag för den stående riggen måste sitta väl fast.

Detta gäller även övriga beslag.

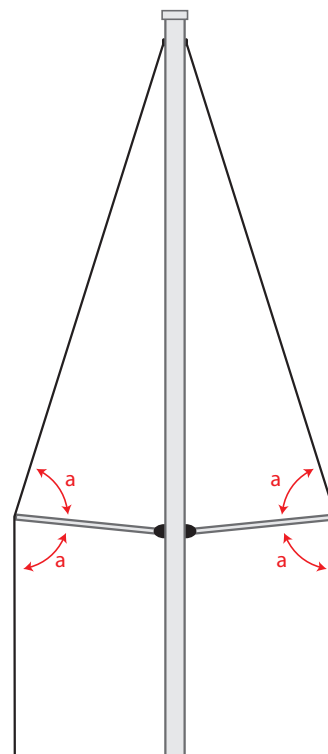
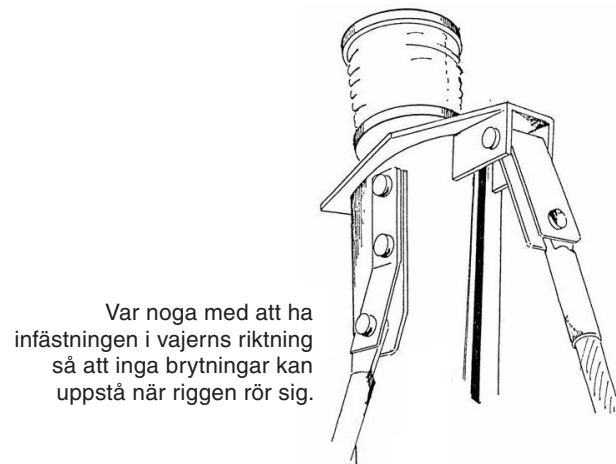
Röta eller korrosion vid beslag får ej förekomma.

Blockskivor får ej ha glapp kring axeln.

Sargade kanter på blockskivor får ej förekomma.

Det kan bli farligt om ett fall fastnar i skivan – så att seglet varken kan revas eller tas ner.

Kontrollera att isoleringen på alla elkablar är utan skador.

Det är viktigt att spridarna inte är horisontella utan delar vantens brytvinklar mitt itu. Alla vinklar 'a' skall vara lika.

10.3 Stående rigg

Vant och stag

Vajer, heldragen tråd, splitsar och ändstycken får ej vara skadade eller ha korrosion.

Om någon tråd gått av i en vajer, byt genast hela vajern. Trådbrott kan tyda på utmattning eller överbelastning. Byt även motsvarande vant eller stag på andra sidan. Bägge har ju utsatts för samma påfrestningar.

Vantskruvar

Vid infästning i däck använd toggles, speciellt viktigt på förstaget.

Vantskruvar måste vara säkrade så att de ej kan skruva upp sig pga riggens vibrationer. Säkringarna skall skyddas med tejp eller vantskruvsskydd.

Vantskruvar får ej ha sprickor, vara böjda eller korroderade. Vantskruvarnas gängor blir lätt skadade och kan skära. Var noga med rengöring och insmörjning med vantskruvsolja – viktigt.

Använd alltid rätt fast nyckel eller en bra skiftnyckel när vantskruven trimmas/justeras. En skruvmejsel eller liknande kan skada vantskruvens mellandel, böja isär den eller göra vassa grader längs kanten.

Vantskruvar bör ha vantskruvsskydd. Vassa saxpinnar och skeva nyckelringar kan skada både personer, skot och segel. Enkelt och billigt är lite kapellduk som lindas om vantskruvarna och knyts fast.

Vantspridare

Vantspridarna skall bilda bisektris (dela vinkeln lika) till vinkeln mellan toppvantets övre och nedre del.

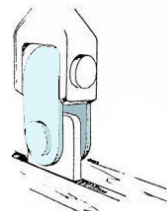
Ett brustet vant eller stag kan tillfälligt ersättas med ett fall eller annan lina.

Både vajer och heldragna vant och stag skadas gärna nära pressade ändstycken.

Vantskruv måste vara helt rak.

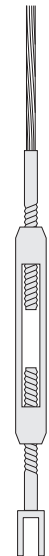
Framför allt skruvgångarna måste vårdas noga – vara rena och lätt insmorda. Rostfria gängor kan lätt skära ihop.

Använd toggle som kompenserar för rörelserna i vant och stag.

Skydda vajerterminalens känsliga gängor med en bit plastslang vid av- och påmastning.

Terminalvantskruv, med ena skruven fastpressad på vajer eller rod.

10.4 Löpande rigg

Fungerande revanordningar skall finnas.

För inspektion ska invändiga fall dras ut så långt som haländen medger. Glöm ej stoppknop på haländen.

Skot och andra trimlinor bör ej ha skador på höljet eller vara kraftigt förslitna. De kan fastna i blocken.

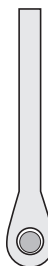
Vajer och tågvirke får ej ha brustna kardeler eller höljen. Brustna vajertrådar kan ge obehagliga skador på händer, kläder och segel.

Skarvningen mellan vajerfall och halända får ej vara skadad. Fall av både vajer och tågvirke skadas oftast där de ligger över fallskivor i masttoppen (dvs nära fallkroken), runt winsch eller haländan genom avlastare.

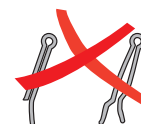
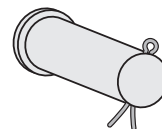
Fall av vajer kan gärna ersättas med tågvirke. Slitaget på masten minskar och att det är betydligt behagligare att använda. Obs dock att fallskivor också kan behöva bytas till rätt dimension.

Drag pilotlinor till lediga falltrissor, underlättar när ett fall behöver ersättas.

Sprinter i ändstycken, toggles m m måste ha rätt dimension.

För små sprintar skadar godset och kan leda till sprickor och brott.

Saxsprinter tål bara ett begränsat antal in- och utböjningar, sedan måste de ersättas med nya. Använd aldrig trasiga eller buckliga saxsprinter.

10.5 Av- och påmastning

För att minimera tiden vid mastkranen bör masten vara helt klädd och färdig för lyft innan båten körs fram till mastkranen, så andra slipper vänta i onödan. Däcket bör vara förberett med monterade vantskruvar, akterstagsträckare, verktyg m m.

Låt inte vantskruvar sitta på vant/stag under mastningen, hängande och slängande. De kan lätt skada nån eller själva bli skadade.

Montera alla vantskruvar så att de trimmas med vridning åt samma håll. Så kallade terminalsruvar sträcks upp när vantskruven vrids moturs (Seldén).

Exempel på lyftmetoder. Se rekommendationer för olika typer av rigg i Seldéns handledning.

På master med bara ett spridarpar brukar lyftet kunna placeras under spridarfästet.

På master med flera par spridare måste lyftet ofta fästas högre upp, så att masten inte blir topptung. Ofta kan man använda spinnackerbomupphalet som lyft.

Masthissningsbeslag i segelrännan kan vara en metod. Mastkran och lyftkrok på mastens akterkant, gör att de ej hakar i lanternor, rullflockprofil och annat på framsidan.

Låt inga stag, vant eller linor ligga mellan mast och lyftslinget.

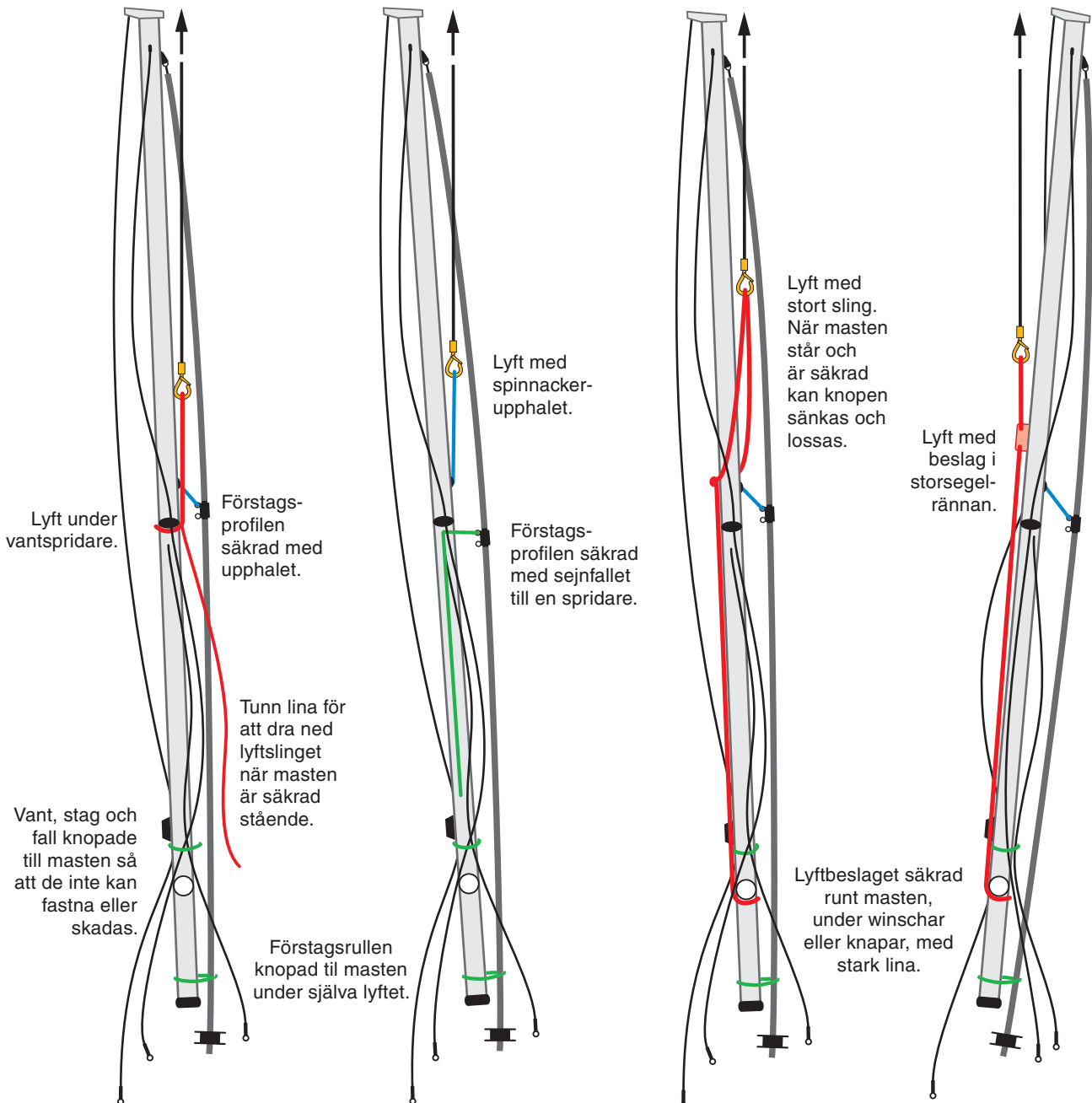
Medan masten hissas/firas kan rullflocksprofilen säkras på mitten med upphalet till spinnackerbommen – eller med sejnfällen under spridarna.

Gå ej under hängande last!

Lyft nära tyngdpunkten.

Lyft ovanför tyngdpunkten så masten blir mindre topptung.

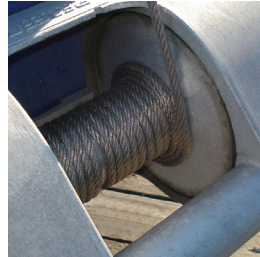

VARNING

Se till att mastkranens vajer hamnar rätt på winschtrumman.

Vajern lös och sladdrig, kan kila fast sig.

Vajern "klättrar" och kan plötsligt släppa.

Rullgenua

Har akterstaget akterstagssträckare, hissa då förseglet på följande sätt:

Spänn häckstaget till den max-spänning som det skall ha. Hissa därefter förseglet med den spänning i förliket som du vill ha (märk gärna fallet). Därefter kan man slacka på akterstaget igen. Förliket kan då ej sträckas för mycket och förseglet går lättare att rulla in.

Om rullgenuans fall passerar en styrbygel i masttoppen, innan det går över brytskivan, bör bygelns kontrolleras varje höst. Bygelns blir sliten och kan skada fallet.

Slamrande fall

Oväsendet från linor som piskar mot masten sliter på både mast och linor samt är mycket irriterande. Dessa bör lindas runt stag, knyts ut mot undervant eller fästas i mantåg/relingslist – och sträckas upp.

10.6 Under vintern

Alla löpande linor i masten bör tas ur under vintern. Ganska grova pilotlinor bör då användas så fastnar dom inte vid fallskivorna. Löpande godset är värdefullt och bör vårdas med tvätt. Smuts och saltkristaller sliter på tågvirket. Vanlig tvättmaskin med ganska lite tvättmedel fungerar utmärkt, dock att temperaturen aldrig får överskrida 30° C.

Vajer och rod bör isoleras från aluminiumgods, annars risk för korrosionskador.

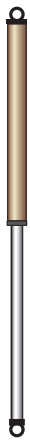
Mast och bom skall förvaras raka, torrt och luftigt.

Winschar, rullsegelprofiler, skotblock m m vårdas enligt tillverkarens anvisningar.

Gasfjädrar, i kickstång till exempel, måste förvaras stående, vända åt rätt håll.

Annars kan packningen torka och gasen läcka ut.

Oljan i gascylindern ska rinna nedåt och täta packningen.

Exempel på ett masthanhissningsbeslag för segelrännan. Beslagets längd är anpassad efter rännans öppning vid segelintaget. Lyftögla och lång, stark lina som kan beläggas runt masten under winscharna, till exempel.

Intrimning av riggen behöver inte ske vid mastkranen. Men mast stående på däck måste säkras innan lyftkroken sänks och slinget lossas. Sätt an för- och akterstag och båda toppvanten ordentligt.

Med genomgående mast kan man lossa lyftkroken, samt flytta båten med enklare fastsättning av stag och vant, utan egentlig åtdragning.

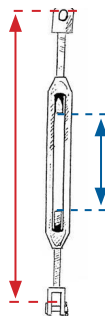
VIKTIGT

Före segling måste riggen trimmas korrekt. Följ tillverkarens anvisningar.

TIPS

Riggens ansättning

Före avmastning – mät och anteckna vantskruvarnas längd – så vet man på våren exakt hur mycket vantskruvarna skall dras. Mät exempelvis måttet mellan sprintarnas överkant, eller inre avståndet mellan skruvarna. Ansättningen av riggen är i princip lika år efter år.

Råd och tips från Seldén

Seldén publicerar en beskrivning på av- och påmastning av olika typer av riggar. Den har utmärkta, och framför allt viktiga, råd om skötsel, trimning m m. De har även andra nyttiga installations- och bruksanvisningar om utrustning till däck och rigg.

Den lilla boken finns i pdf-format på deras hemsida:

www.selden.se > Produktinformation > Anvisningar för montering > Riggingsinstruktion

